

International Social Survey Programme

Mapiranje potencijala Hrvatske za održivi razvoj - *Trebamo promjenu*

Mladen Domazet, Branko Ančić
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (IDIZ)

www.idi.hr

Druga radionica na temu okvira za izradu Strategije nisko-ugljičnog razvoja Hrvatske , Zagreb, 20. prosinca 2012.

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Institute for Social Research in Zagreb

International Social Survey Programme

- od 1983.g.
- 47 zemalja sa svih kontinenata
- Hrvatska u projektu sudjeluje od 2005. godine, kroz IDIZ
- moduli: uloga vlasti, društvene nejednakosti, radne orijentacije, religija, okoliš, zdravlje itd.
- “Okoliš” III (ljetno 2011. godine)
- uvid u stavove građana Hrvatske te njihovo ponašanje vezano uz pitanja okoliša
- osnova za komparativnu analizu s podacima iz drugih zemalja, plus mogućnost usporedbe s podacima idućeg vala

Jasna zajednička strategija

- 2°C kao granica između opasne i iznimno opasne promjene klime (Anderson i Bows, 2011)
 - Omogućiti razvoj globalnom Jugu znači postići rapidnu dekarbonizaciju Sjevera u 20 godina (Anderson i Bows, 2011)
 - 3°C ili 4°C je trenutno izglednije (New et al., 2011)
 - PWC (2012): stopa globalne dekarbonizacije 4X manja od potrebne
 - Količina emisija 2012 previsoka za 2°C (Rogelj et al., 2012)

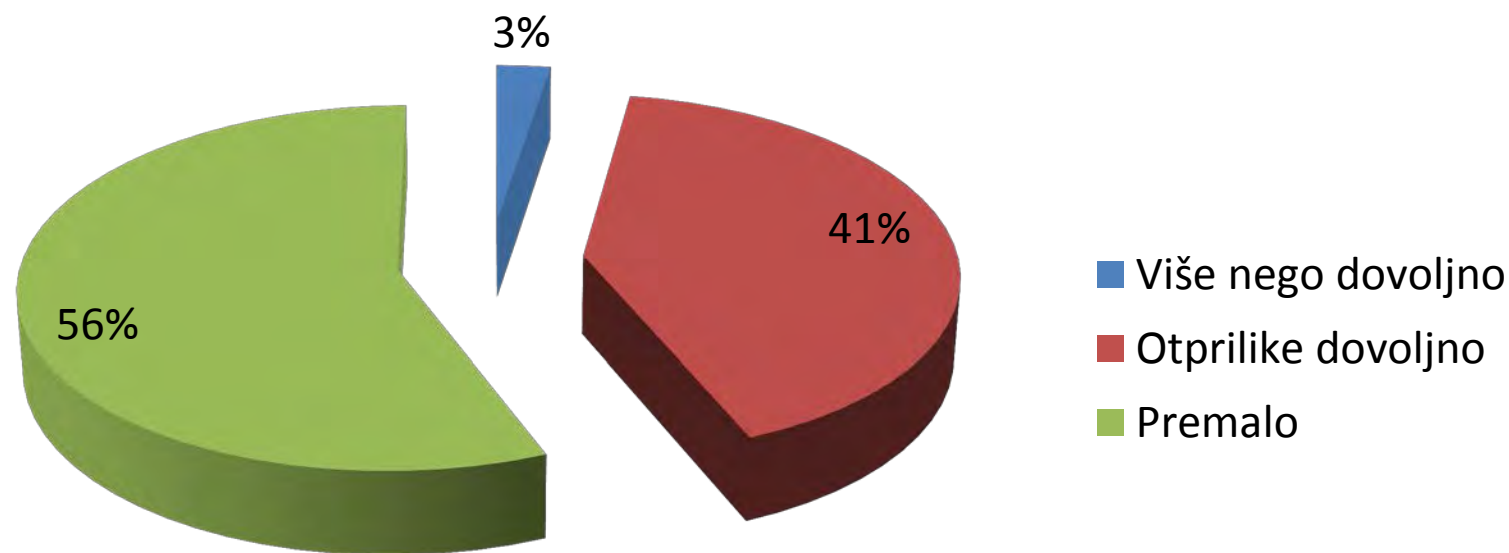
Strateški dogovori: iz Rija u Dohu u...

- 20.-22.6.2012., Rio+20: polu-žestoka odanost ciljevima postavljenim prije 20 godina
- 26.11.-8.12.2012., Doha: nastavak globalnog ograničenja 15% emisija stakleničkih plinova
 - Obećanje sredstava za "gubitke i gubitke" nastalih kao posljedica promjena
 - Od 1992.g. do danas isplaćeno samo 10% obećanih sredstava za prilagodbu na promjenu klime u zemljama u razvoju

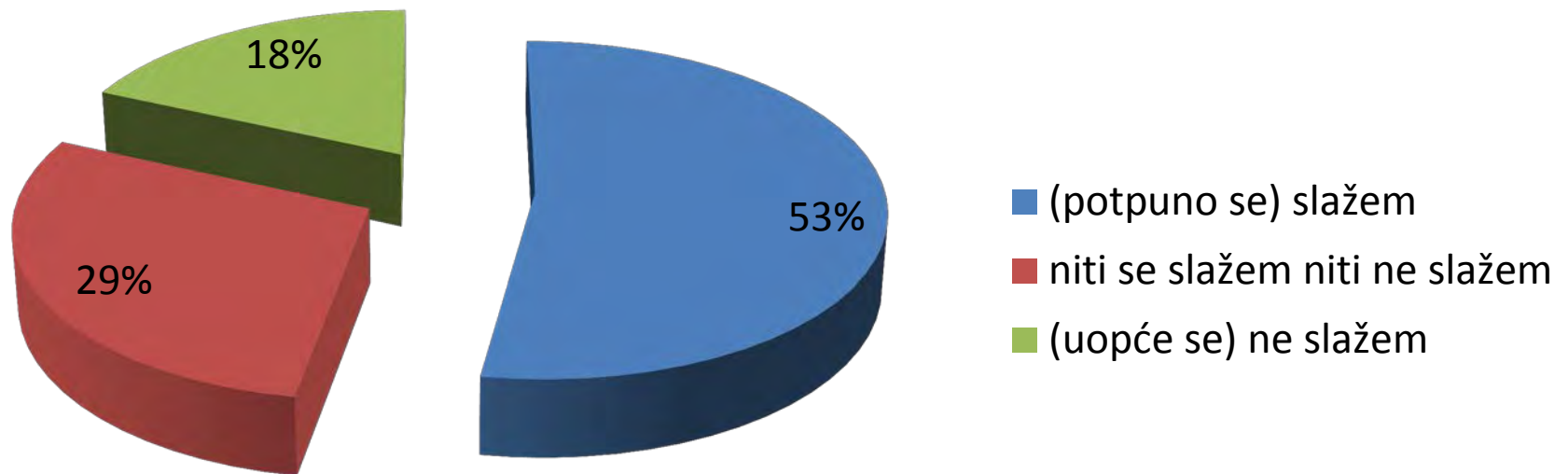
Diplomacija i koordinacija

- Veći broj međunarodnih konvencija o zaštiti okoliša (i segmenata) u posljednjih 20 godina
- Hrvatska slijedi trend: potpisano preko 40 međunarodnih konvencija (Cifrić, 2005)
- Građani zabrinuti: preko 700 udruga za zaštitu okoliša registrirano na nacionalnoj i lokalnoj razini (MZOIP, 2012)
 - Međunarodna suradnja najslabiji aspekt hrvatskog potencijala za održivost (Esty et al., 2005)

Mislite li da Hrvatska za zaštitu svjetskog okoliša čini...

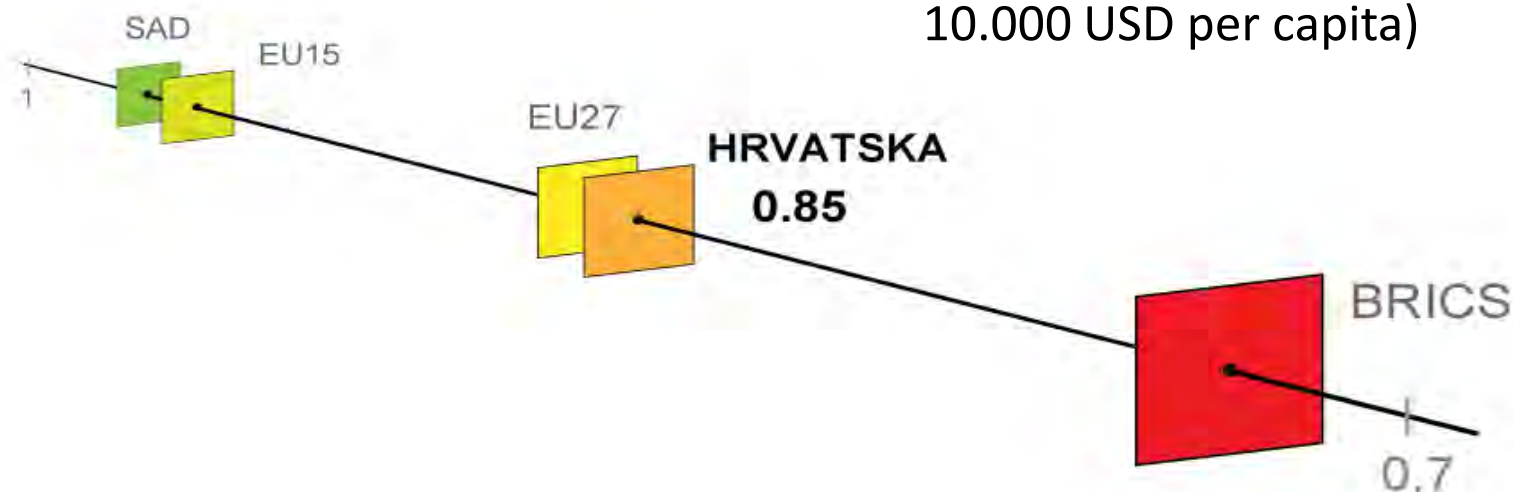

U odnosu na bogatije, od siromašnijih zemalja treba očekivati manje napora i financijskih sredstava za zaštitu okoliša

HDI, 2005

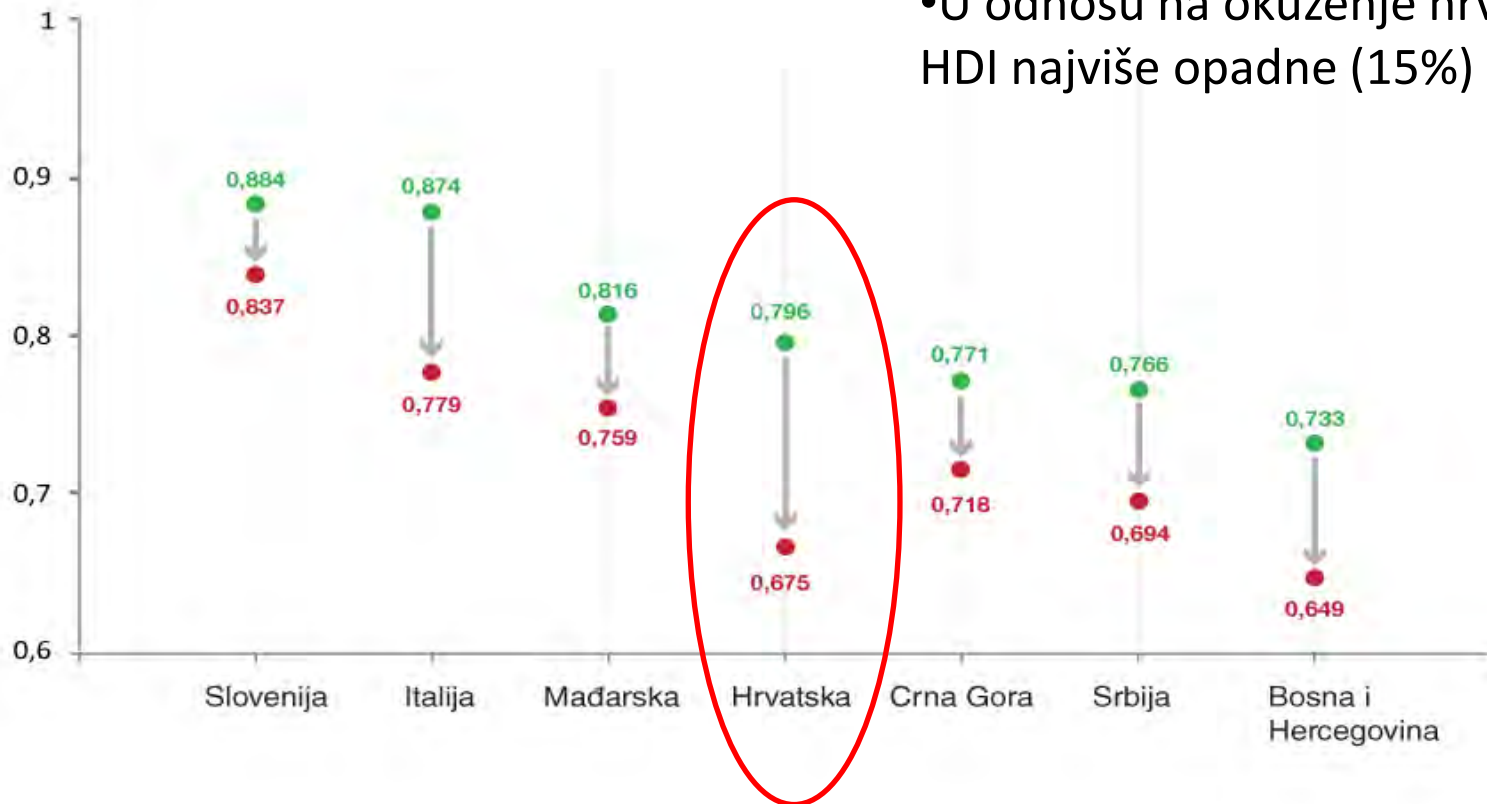
- Vrlo visoka razina razvoja
- Razvijenost na razini prosjeka EU27
- Sam rast BDP neće bitno povećati indeks razvijenosti (razdvajanje BDP-HDI iznad 10.000 USD per capita)

Koliko više dobrobiti može donijeti rast na sadašnjoj razvojnoj putanji?

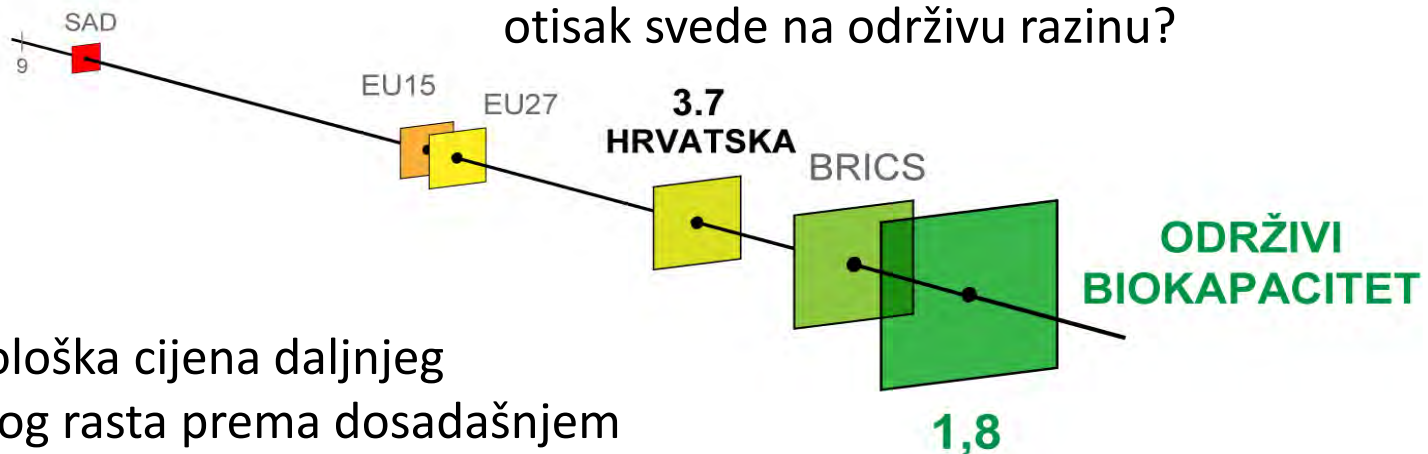
HDI-IHDI, 2011

- Kad se uključi **indeks nejednakosti (GINI)** većini zemalja opadne vrijednost HDI
- Hrvatska ispadne iz kluba najrazvijenijih zemalja
- U odnosu na okuženje hrvatski HDI najviše opadne (15%)

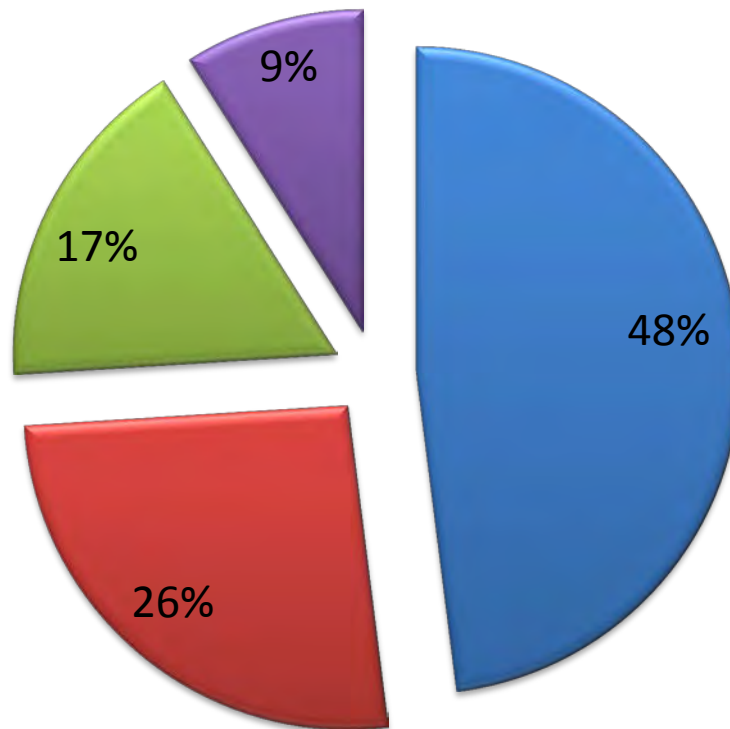
Ekološki otisak, 2007

- Ekološka cijena razvijenosti Hrvatske niža je od EU27 i EU15 prosjeka
- Dvostruko niža od SAD
- Sve prikazane zemlje troše više resursa nego je globalno održivo
- održivi biokapacitet Hrvatske: 1,8gha
- Biokapacitet planete i države zajedničko je dobro
- Kolika je promjena potrebna da se ekološki otisak svede na održivu razinu?

Koja je ekološka cijena daljnjeg ekonomskog rasta prema dosadašnjem obrascu?

Komponente hrvatskog EO

■ Emisije CO2 (većinom vezane uz hranu i energiju)

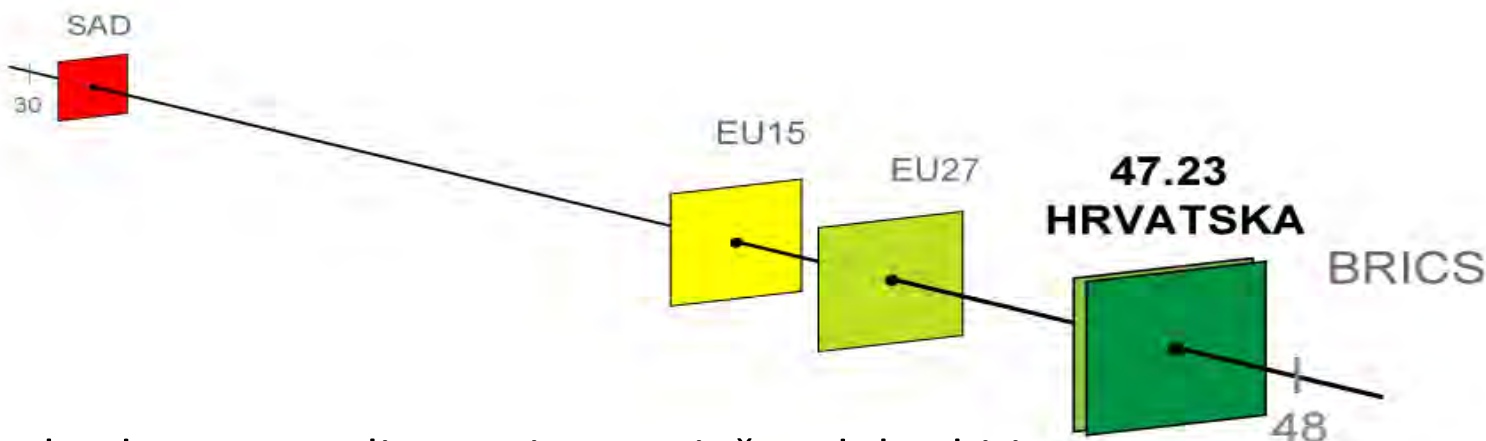
■ Obrada tla, ribarstvo, stočarstvo

■ Korištenje šuma

■ Izgrađena područja (infrastruktura i hidroakumulacija)

HPI, 2009

- HPI zemalja u razvoju je u pravilu viši od razvijenih jer je cijena postignute dobrobiti puno niža
- BRICS puno bolji HPI od SAD i EU 15/27
- BRICS: velike unutarnje razlike; Kina: 57
- Hrvatska iznad EU27, EU 15 i SAD

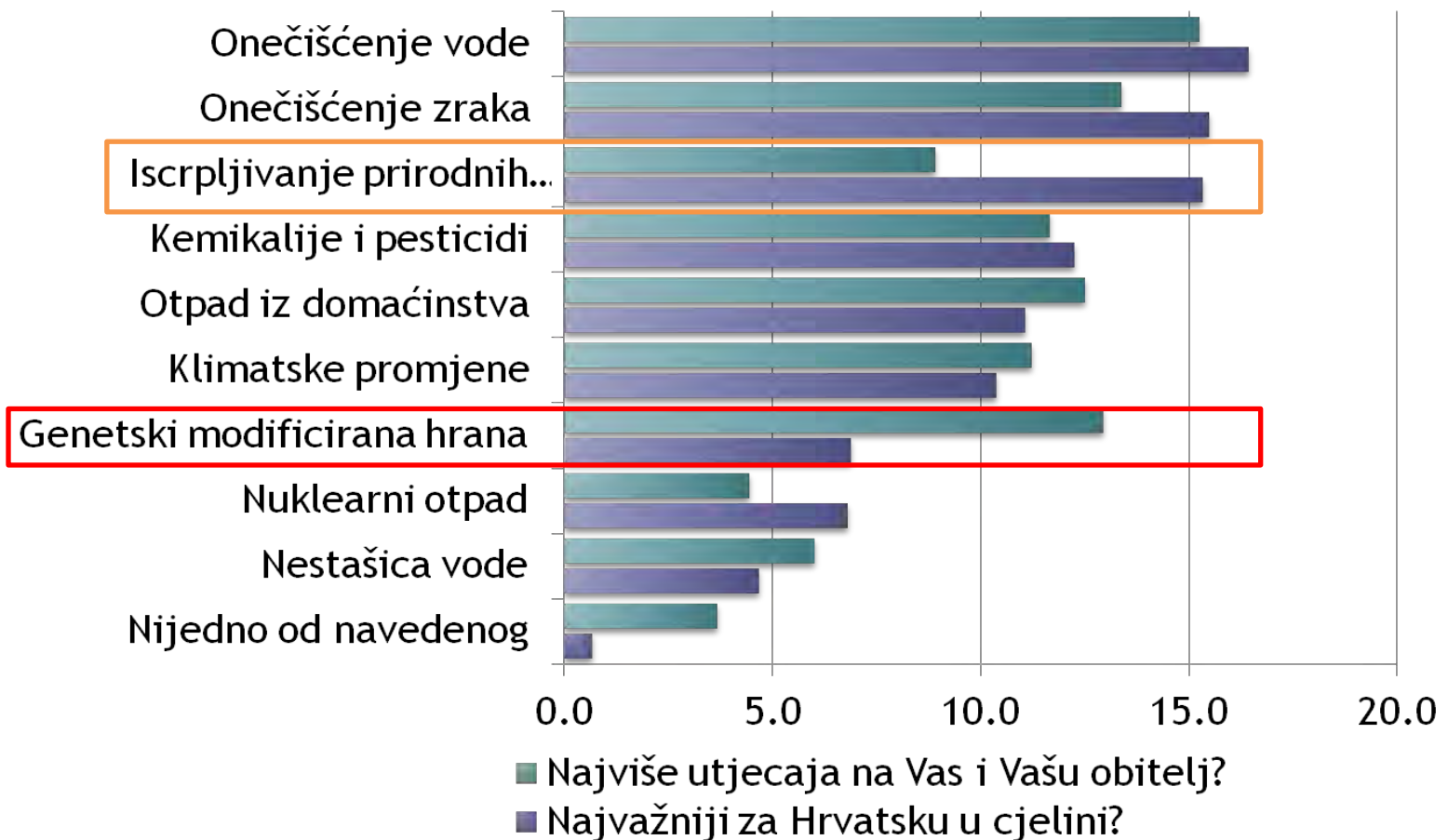
- Hrvatska danas: povoljan omjer prosječne dobrobiti i ekološke cijene
- Daljnji rast ekološkog otiska narušava razinu HPI

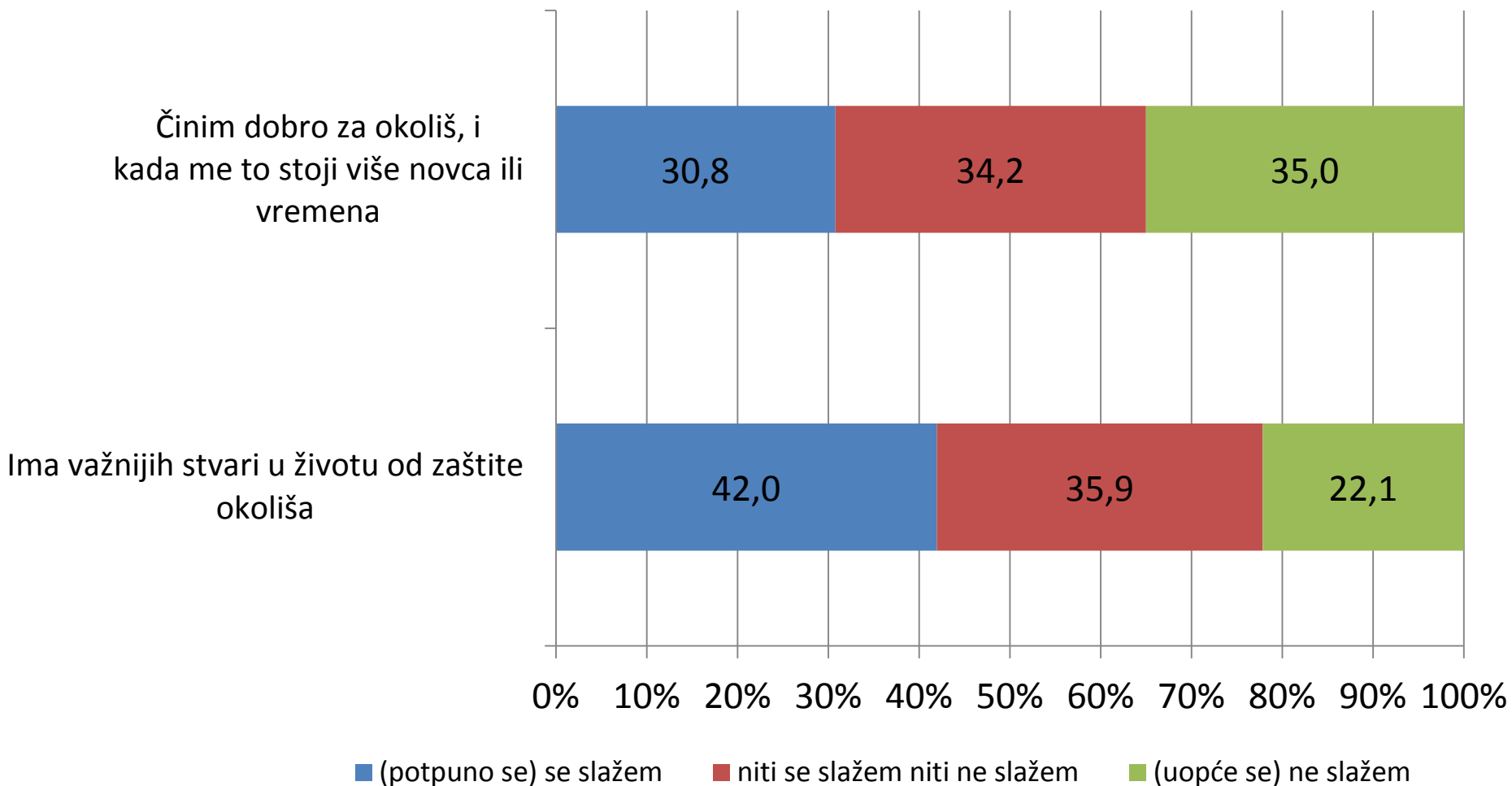
Ekologija i društvena jednakost: nejednake životne šanse građana Hrvatske

- **Stopa relativnog siromaštva 17-18%** Hrvatsku svrstava među EU zemlje s najvišim stopama siromaštva (Šućur 2011)
- GINI koeficijent, nakon dugog perioda stabilnosti na vrijednostima **0.27/0.28**, za 2010. godinu iznosi **0.32** (DZS 14.1.2)
 - Slovenija, Češka i Mađarska ≤ 0.25
- Registrirana nezaposlenost 10/2012 - 19.6% (DZS)
 - **42%** su **dugotrajno** nezaposleni
 - **EU27** stopa nezaposlenosti je **10.2%**
- Čvrsta **negativna korelacija** između stupnja obrazovanja i siromaštva
 - 34% nezaposlenih 1-3 g. s.š.; 5% nezaposlenih v.s.s. (HZZ, 2011)
- Velike regionalne razlike: siromaštvo, nezaposlenost, obrazovna struktura (socioekonomske ali i kulturne razlike)

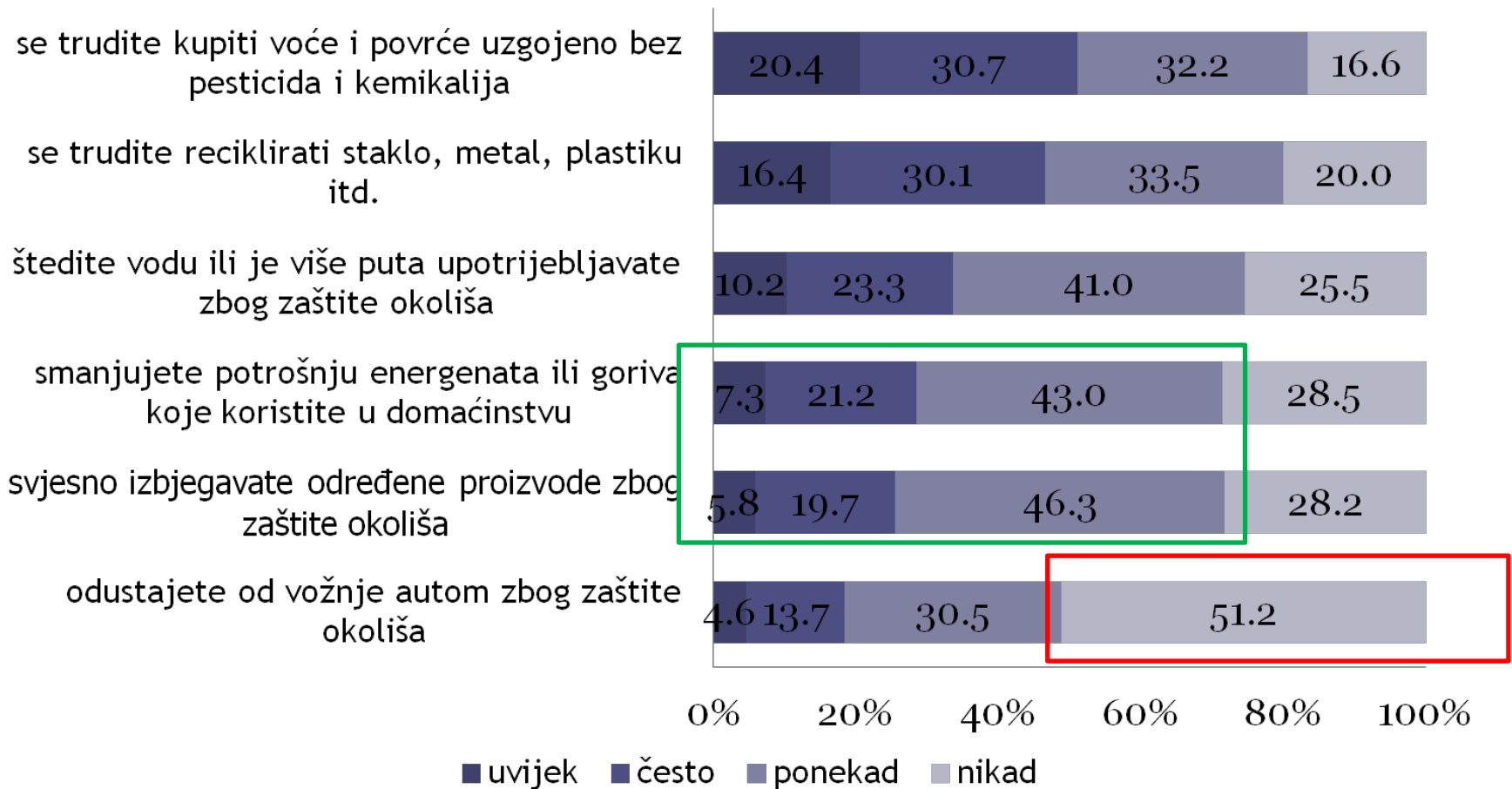
Koji je od problema okoliša najvažniji za Vas i Vašu obitelj/Hrvatsku? (%)

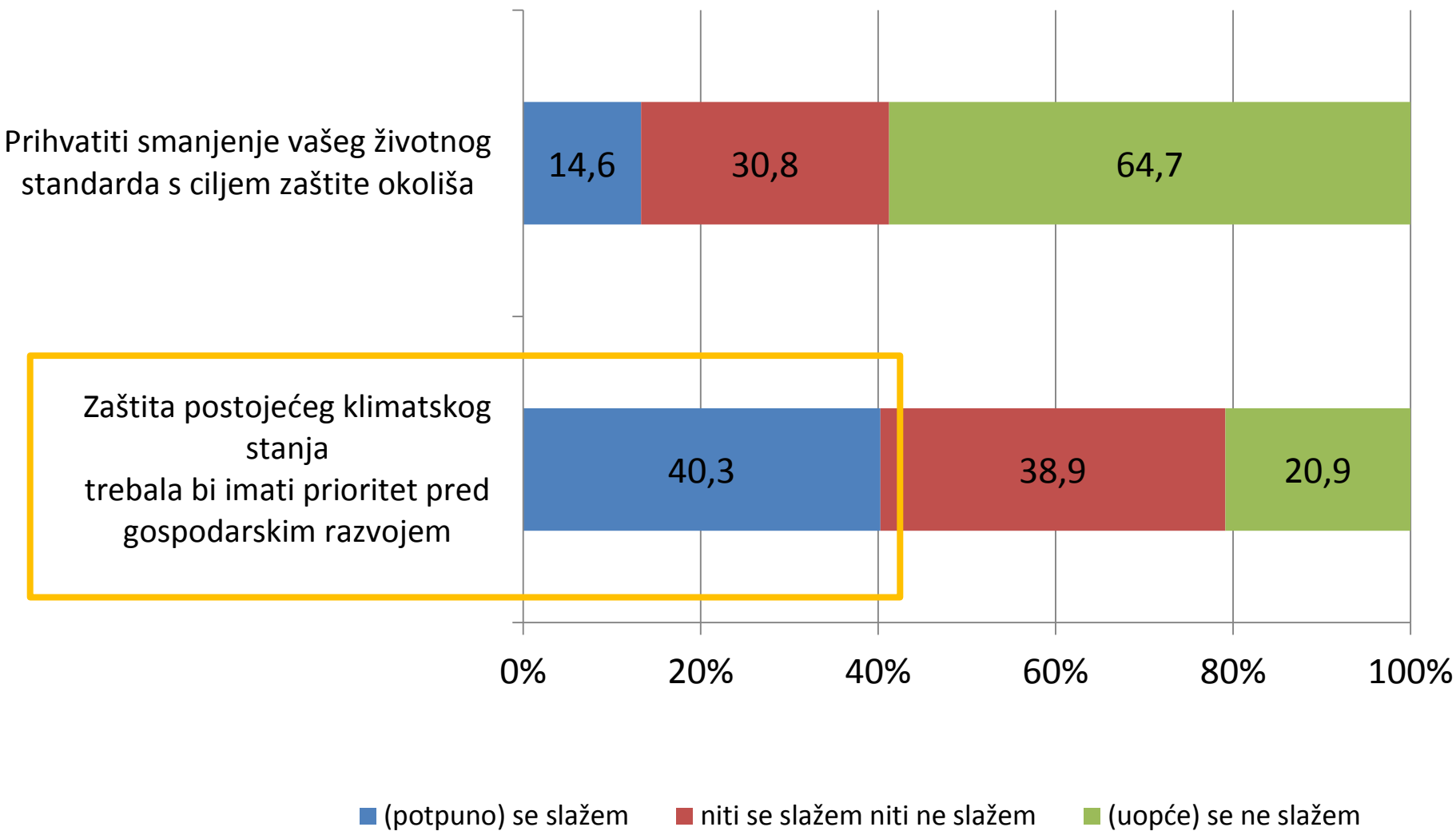
Spremnost na odricanje

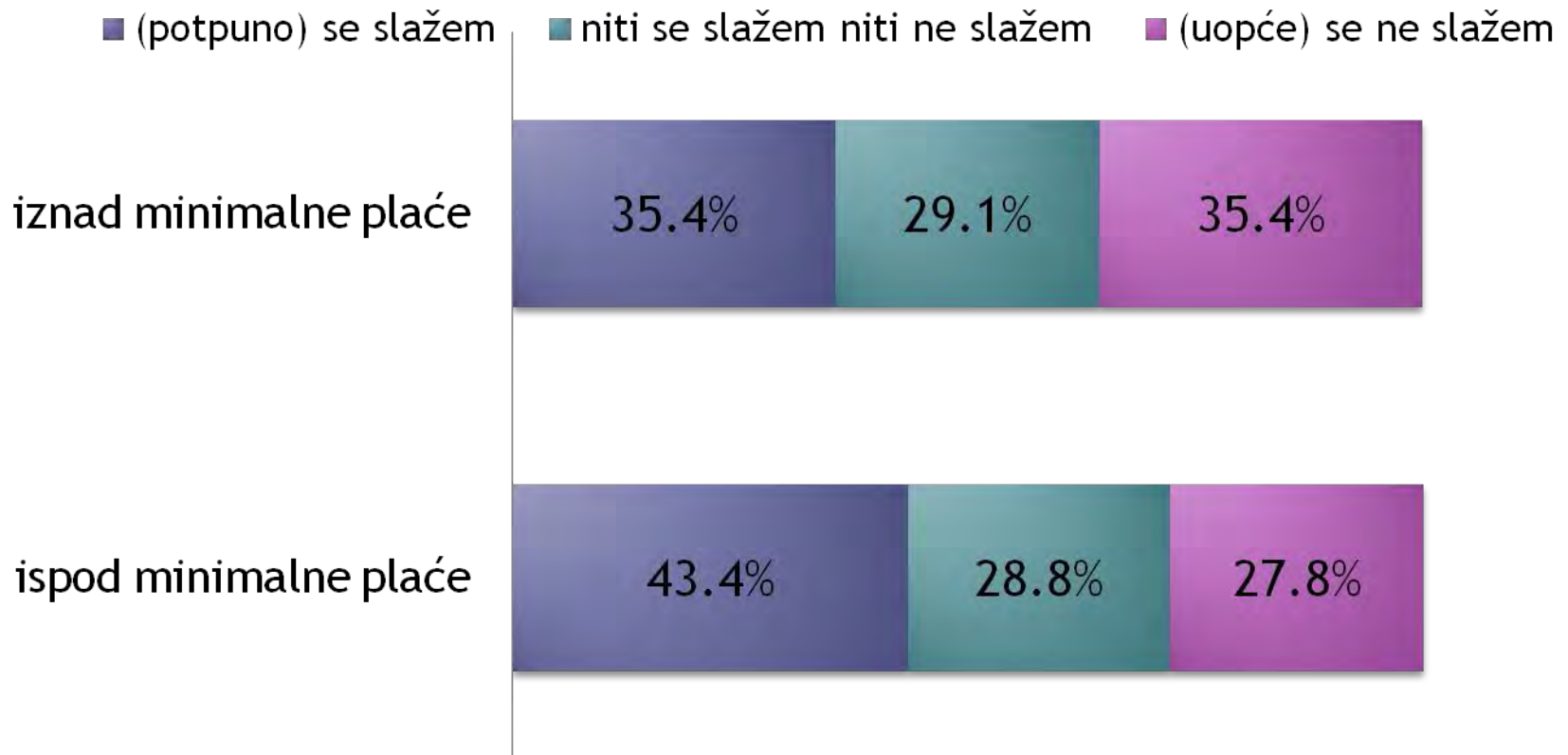
Koliko često?

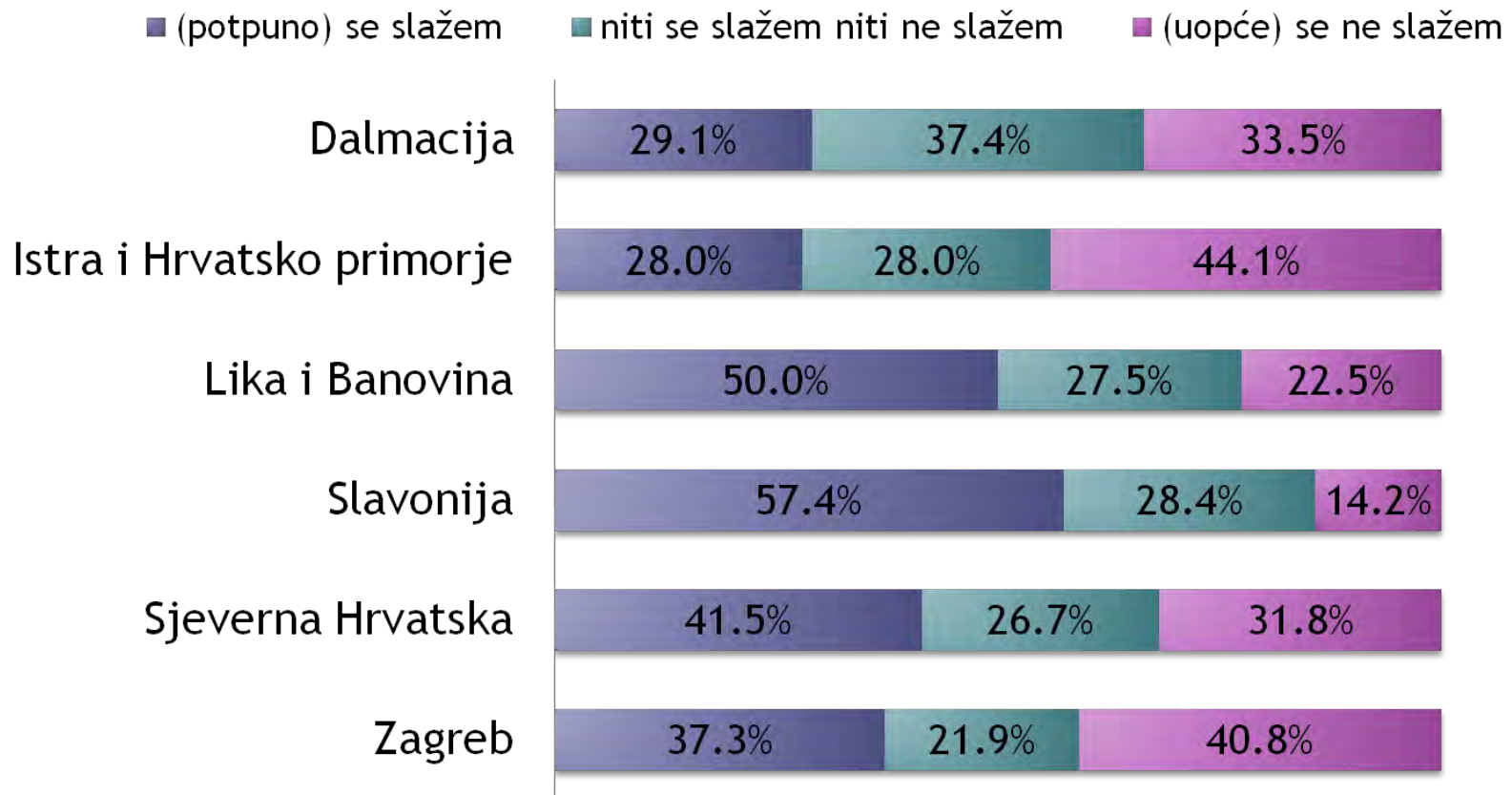
Klima, standard, staklenik...

‘previše brinemo oko budućnosti okoliša, a premalo o sadašnjim cijenama i dostupnosti radnih mjesta’, **prema osobnim prihodima**

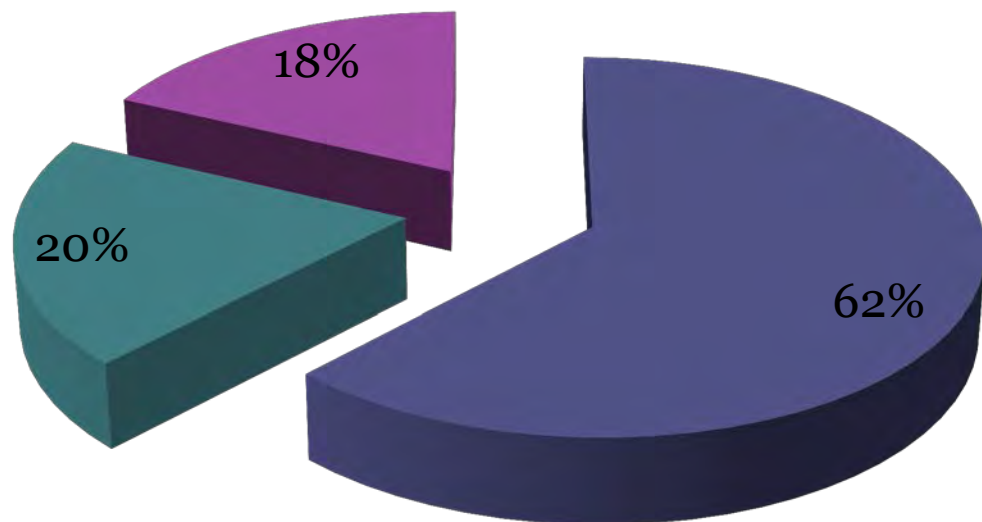

‘previše brinemo oko budućnosti okoliša, a premalo o sadašnjim cijenama i dostupnosti radnih mjesta’, prema regijama

Stavovi o državnim mehanizmima regulacije gospodarstva

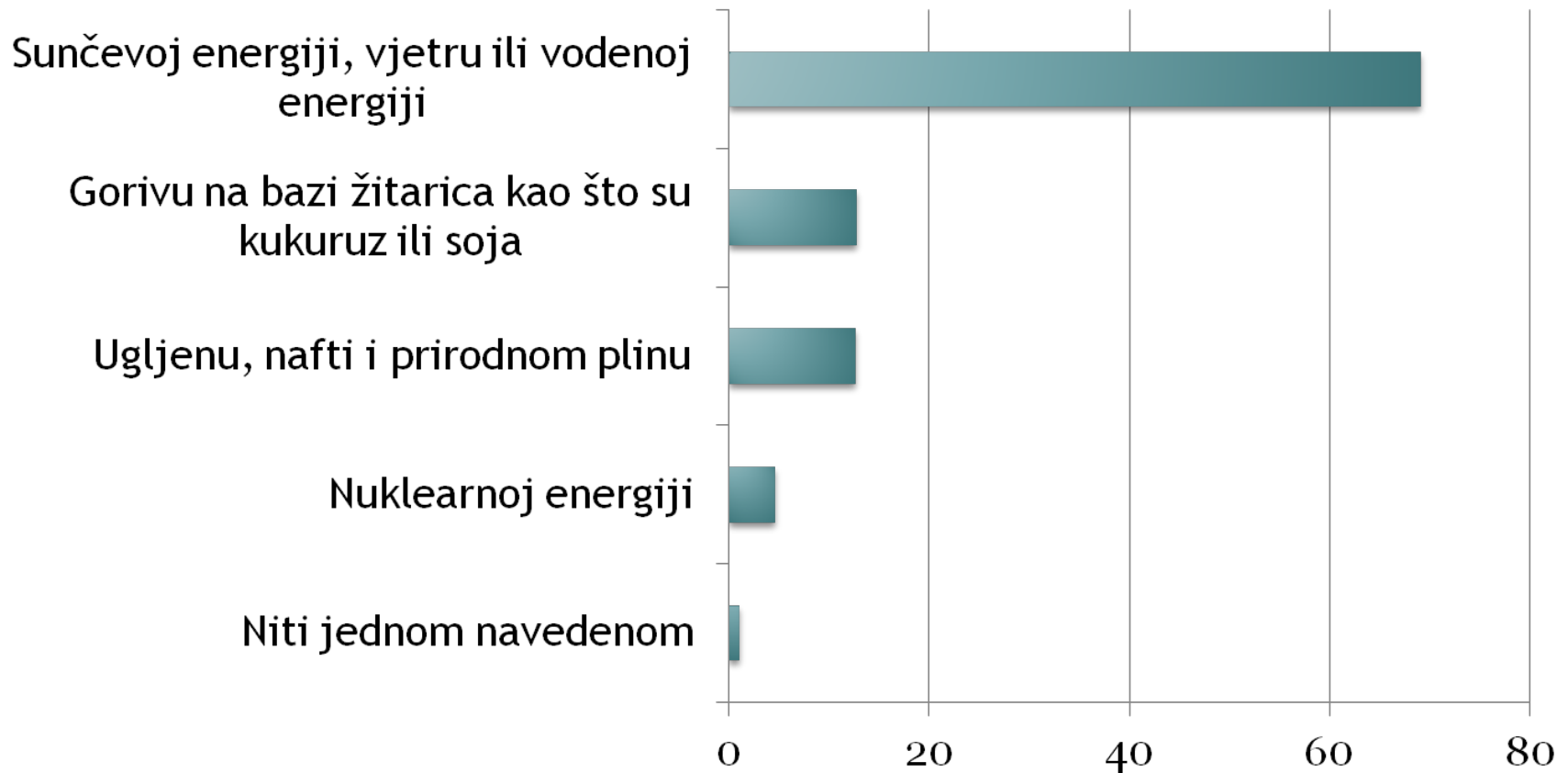

■ Visoke novčane kazne za gospodarske subjekte koji oštete okoliš

■ korištenje poreznog sustava za nagrađivanje gospodarskih subjekata koji štite okoliš

■ više informiranja i obrazovnih djelatnosti o prednostima zaštite okoliša

Kojem od navedenih energenata bi Hrvatska trebala dati prioritet kako bi udovoljila svojim budućim energetskekim potrebama? (%)

Detaljniji prikaz

<http://www.hr.boell.org/web/index.html>

→”*Trebamo promjenu*”

1 rečenica:

- Hrvatska ima **dobre preduvjete za promjenu** orijentacije prema održivim praksama uz održavanje viših razina razvijenosti, jer polazi sa **višeg stupnja razvijenosti**, a relativno **nižeg ekološkog troška**

2 rečenice:

- unatoč visokoj prosječnoj razini razvijenosti, **nejednakost je ozbiljan problem** za razvojnu putanju Hrvatske

Hvala!

- Izvor:
Domazet, M., Dolenc, D.,
Ančić, B. 2012. *We Need to
Change*. Zagreb: HBS
Croatia
- ISSP podaci:
Institut za društvena
istraživanja u Zagrebu –
ISSP tim

